

Z orožjem v roki — s palico ali motiko — sem moral hoditi mimo nje, da sem se ga branil! Nekoč me je nenadoma napadel od zadaj in me brcnil ob gleženj noge tako, da sem nekaj ur še potem kar očito šepal!

Tega mi je bilo pa dovolj! Da bi si pred petelinom ne bil svest življenja — ne, ne — tega pa ne! Mera je bila polna — in prisegel sem mu smrt!

V nedeljo potem pa je ležal naš petelin pred menoj na krožniku — in takrat sem ga brcal jaz z nožem in vilicami, ne da bi se mogel braniti pred menoj!

ANDREJ RAPE:

Našel sem te, domovina . . .

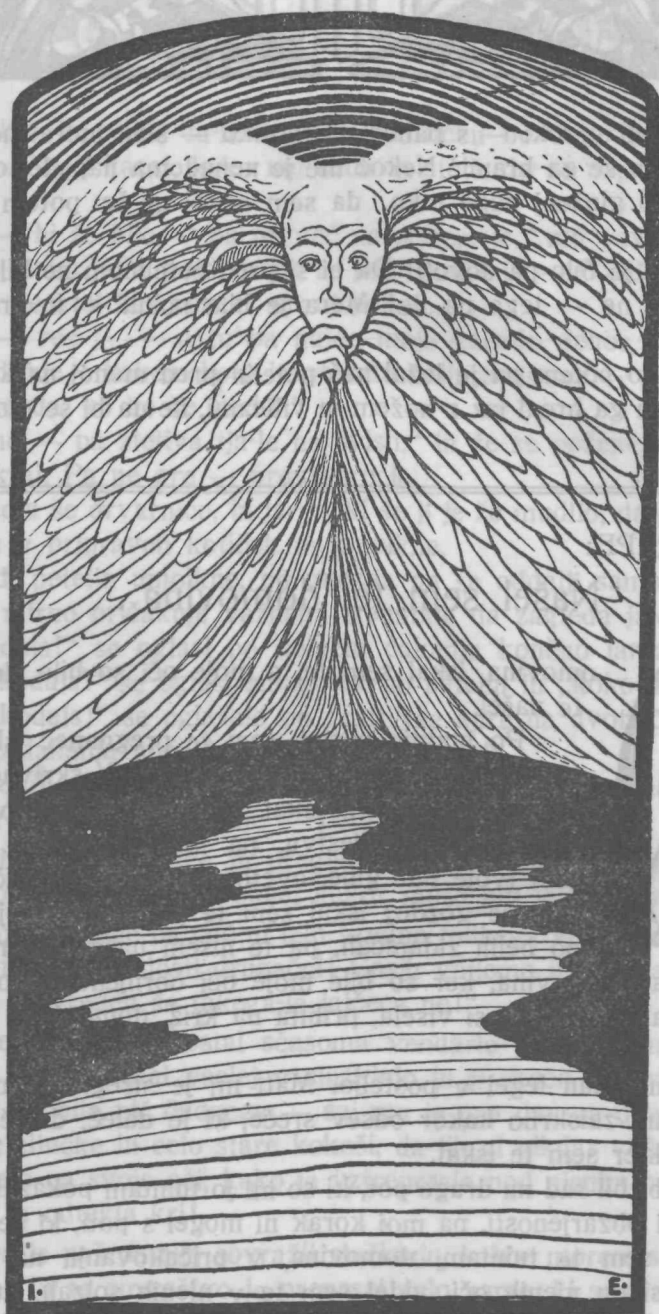
Domovina, iskal sem te, a moje oči so bile slepe: nisem te našel.

Po blatnih cestah sem te pregnanec iskal, po pojočem tvojem polju, a tebe ni bilo. V skrivnostne tvoje grudi sem prodril, iskal te v čarobnem tvojem podzemeljskem kraljestvu, pa našel te nisem. Premotril sem tvoje tihe gaje, cvetoče poljane, nebotične višave, šumeče gozde; iskal sem te po bajnih tvojih vrtovih, po belih zidanicah, pa te nisem našel. V bratih svojih sem te iskal, domovina, ker so bile moje oči obrnjene k tlom, niso se ozrle na Kalvarijo, kjer si visela, pribita na križ, domovina! In našel te nisem . . .

Pa sem bolan legel v posteljo. Matji mi je stregla. V njenih očeh se je tuintam zaiskrilo kakor odsev sreče, ki je daleč, daleč v stran od moje poti, kjer sem te iskal.

Stopil bi bil rad na drugo pot, ki so mi jo tuintam pokazale materine oči v svetli obžarjenosti, pa moj korak ni mogel s poti, ki sem hodil po njej. Videl sem te tuintam, domovina, v pričakovanju na materinem obrazu, v sijaju njenih oči, videl sem te v njenih solzah, čul v njenih pritajenih vzdihih, a našel te nisem, ker se nisem ozrl na Kalvarijo, kjer je stal in še stoji tvoj križ.

„Oglasila se bo nekoč, čul bom njen glas in takrat jo najdem,“ sem tuintam pomislil. Pa oglasila se nisi in nisem te našel, ker si molče in dostojanstveno trpela na svoji Kalvariji, jaz pa sem pričakoval stoka, glasnega krika tvojega. In nisem te našel.

MISEL

Kralja Matjaža sem pričakoval in njegove vojske. „Ta se oglasi z vsem vojnim hrumom in šumom. Potoki krvi bodo tekli, sonce bo otemnelo v dimu topov, svet se bo tresel v njih rjoventju. Takrat in tako se mi razodene moja domovina!“ tako sem pričakoval.

Kralja Matjaža ni bilo, ne njegove vojske, ni bilo vojnega hruma in šuma in sonce je svetilo vsakdanje na tvojo Kalvarijo, domovina, pa moje oko se ni ozrlo tja gor, kjer si trpela in še trpiš: in nisem te našel...

Ko ponoči v bolezni nisem mogel spati in je ob moji postelji zadrenala utrujena mati, se mi je odprl časih nov svet. Hodil sem po njem v sanjah, iskal kralja Matjaža in njegovo vojsko, iskal goro, kjer prebiva in spi, da stopim vanjo in potegnem njegov meč iz nožnice, da ga zbudim. Pa nisem našel ne gore in ne vojske Matjaževe.

Nekoč pa sem v jasni mesečini hodil po zarasli gori. Prisluškoval sem in iskal, pa nisem našel vhoda v goro in ne slišal kakenga šuma.

Globoko pod mano se je belila široka cesta, in na njej sem opazil človeka. Ni mi ugajal ta človek, ker je hodil tako prihuljeno, tako boječe. Oziral se je na goro k meni, in v njegovih očeh je gorela pohlepna strast in je gorel strah. „Kaj išče tod?“ sem pomislil.

On pa je prihuljeno korakal dalje. Do znožja gore je že prišel, pričel se vzpenjati na pobočje, a njegovo postavo je objel šumeči gozd. Skril sem se med skalovjem: saj mora mimo mene, mi je reklo v srcu. In priromal je mimo. Pogledal sem mu v obraz, in zbolelo me je v srcu, kakor da ga je nekaj zgrabilo z razbeljenimi kleščami. Pa sam nisem vedel, zakaj in odkod ta bolečina v srcu. On pa je šel dalje, a jaz sem šel za njim. Odprla se je pred njim meni neznana pot. Vso goro sem bil že obhodil, a te poti nisem še videl. Pred votlino je obstal in se oddahnil. Boječe je pogledal okolo sebe in vstopil. Tiho sem šel za njim v notranjost gore.

Tu sem ugledal čudo. Kralj Matjaž je spal ob mizi, Alenčica mu je slonela ob kolenu in njegova vojska je spala. Tujec je prišel do Matjaža. Po bliskovo je zgrabil za njegovo sabljo, jo izdrl, dvakrat mahnil, da mi je zazvenelo po ušesih. Ob teh udarcih me je zbolelo tako hudo, zbolelo, zapeklo.

Matjaž je sunkoma dvignil glavo, skočil od mize še s snom v očeh, njegova vojska je zašumela, zasmehljala se je Alenčica.

Toda tujec je bliskovito vtaknil sabljo zopet v nožnico, ki pa ni hotela več vsa vanjo, in brzih korakov je odšel. Kralja Matjaža, Alenčico in njegove vojake je vnovič objel sen.

Bežal sem za tujcem... Prišedšemu iz votline, mi je izginil, a moje oko se je obrnilo na vrh gore, zakaj čudna svetloba je sijala tam, in primoran sem bil ozreti se tja.

In glej, na vrhu — velik križ... „To je Kalvarija,“ sem pomislil. Na križu je bila pripeta moja domovina, in dvoje velikih ran ji je zijalo v telesu. Tujec jih je zadal, ko je dvakrat mahnil z Matjaževim mečem po njej. Dvoje kosov je odsekal in jih ugrabil, dvoje ran je zazijalo na njenem telesu...

In takrat, takrat, domovina, sem te našel. Našel sem te trpečo na križu, našel razkosano, a vedno mirno trpečo, ne obupano. Takrat sem te čul v kriku in bolesti tvojih otrok, takrat sem zakričal od bolesti sam in sem se zbudil.

Našel sem te, domovina! Sovražnik te mi je odkril, ko je odsekal dvoje kosov od tvojega telesa. In ne izgubim te nikdar več, ti sveta, ti dobra!...

Sablja, ki jo je potegnil tujec iz nožnice našega Matjaža, ne gre več vanjo. Matjaž in njegova vojska ne spita več trdo, le rahel sen jima leži na očeh. Sanjavo sicer, a vendarle gleda Alenčica svojega kralja in ga hudi. Kralj Matjaž in njegova vojska ne zaspita več. Zbudi se, zbudi se popolnoma, zakaj sablja ne gre več v nožnico, zato — kvišku srca! Blizu je tvoje vstajenje, domovina, zakaj tvoj kralj Matjaž in njegova vojska čujeta! —

Molitev.

*Jezušček v jaslicah,
lep si, bogat,
dasi ne diči
ti domka škrlat.*

*Jezušček v jaslicah.
Dóma naš krov
po stoletjih je
tudi ves nov.*

*V domu je tvojem
res vse lepó,
v njem se vse ljubi
gorko tako.*

*Jezušček ljubi naš,
Jezušček moj,
naj bo naš dom poslej
srečen kot tvoj!*

Andrej Rapè.

